

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

**ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ:
ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконав:

студент VI курсу групи 634 Мз

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Первина Дмитро Олександрович

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

Котляр Юрій Вадимович

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Підкарпатською Русю традиційно прийнято називати історичну територію, яка існувала на місці сучасної Закарпатської області України і була однією з чотирьох автономних земель, котрі входили з 1919 по 1939 до складу Чехословаччини. Зараз її статус Чехією та Словаччиною сприймається неоднозначно, і цьому є цілком справедливе та ґрунтовне пояснення, яке лежить в дослідженні даної теми здебільшого опираючись на наукові доробки чесько-словацьких джерел. Погляд з Праги та Братислави на проблему Підкарпатської Русі відкрив перед нами нові горизонти в розумінні соціально-політичних та історичних процесів, які відбувались на тій території в міжвоєнний період. Після того, як закарпатський регіон увійде до складу Радянського Союзу – факти існування Підкарпатської Русі стануть приховуватися від широкої громадськості нищівною цензурою, за якою традиційно для Москви стояли подвійні стандарти, історична фальсифікація та підміна понять. Детальніше автор звернув увагу на цю проблему в підрозділі першого розділу, присвяченого розробці джерелознавчої бази дослідження.

Актуальність досліджуваної теми має комплексний характер. Це пояснюється неоднозначним місцем регіону, який, по-перше, не сприймався як самостійна територія, і, по-друге, мав проблеми з медійним висвітленням своїх політичних позицій. Життя в Підкарпатській Русі штучно замовчувалось; це було пов'язано з побоюваннями популярних періодичних видань публікувати статті з політичним змістом, так як видавничий досвід багатьох редакторів показував їм, що політична журналістика в післявоєнні 1918-1921 роки була найкращим способом не лише втратити читачів та інвесторів, а й призвести до ще більш серйозніших речей, таких як політичні переслідування.

Також дану тему актуалізує суб'єктивність її наукової розробки, яка здебільшого полягає в посиланнях на праці з добре виділеною проросійською

риторикою, що не відповідає принципам об'єктивної оцінки інформації. І, нарешті, проблема само-сприйняття жителів регіону, яка пов'язана з сучасними фактами втручання Угорщини та Чехії в територіальну політику України, надає питанню не лише аналітичний сенс, а й підґрунтя для роботи над нейтралізацією виникаючих помилок в майбутньому.

В роки української незалежності, забарвлене в сірі кольори історичної застарілості та непотрібності питання, під тиском геополітичної кризи та низки конфліктів навколо сепаратизму породжує нові дискусії. Наслідком цих дискусій стає повне переусвідомлення проблеми Підкарпатської Русі, яке не лише залишається невирішеним, а і приймає нові оберти, що знаходять підтримку серед населення Закарпаття і тому стають небезпечними для подальшого збереження української територіальної цілісності.

В даній роботі розглянуто історію Підкарпатської Русі, досліджено культурний, економічний та мовний вплив на регіон Чехословаччини, проаналізовано перспективи Закарпаття в цілому.

Об'єктом дослідження є регіон Підкарпатської Русі.

Предметом дослідження виступає історія регіону в складі різних держав та перспективи його сучасного розвитку.

Метою є висвітлення та аналіз історико-перспективного розвитку Підкарпатської Русі.

Згідно з метою, сформовані наступні **завдання**:

- згрупувати та проаналізувати основні праці, джерельну базу та методологічні основи щодо даної теми дослідження;
- дослідити рівень розвитку Закарпатського краю до возз'єднання із Чехословаччиною та визначити вплив Підкарпатської Русі на внутрішню та зовнішню політику Чехословаччини;
- охарактеризувати перспективи Підкарпатської Русі для становлення сучасної української державності та економічного розвитку краю;

– Проаналізувати роль мультиетнічності та «русинського» питання в історичній ретроспективі та зробити загальні висновки на основі дослідження.

Хронологічні межі дослідження – 1918–1945 рр. Нижня хронологічна межа обумовлена розпадом Австро-Угорської імперії, наслідком якої стало відділення майбутньої Підкарпатської Русі від Угорщини. Верхня – 29 червня 1945 року, коли територія Підкарпатської Русі остаточно увійшла до складу Радянського Союзу.

Територіальні межі охоплюють землі Чехословаччини часів Першої республіки із землями, які входили до її складу в період з 1919 по 1939 роки.

Методологічні засади. Для досягнення поставленої мети дослідження у роботі використовуються загальнонаукові методи: аналізу, синтезу, узагальнення, індукції та дедукції, порівняння. Також слід брати до уваги принципи: історизму, об'єктивності, системності, комплексності, багатофакторності, діалектики. Із спеціально-історичних методів дослідження було застосовано – проблемно-хронологічний, синхроністичний, методи історіографії та джерелознавчого дослідження.

Наукова новизна даної роботи полягає у широкій досліджуваній базі, що охоплює низку наукових праць, статей, монографій, мемуарів, трактатів та нарисів, що були видані чеською мовою на території тодішньої Чехословаччини і відображали інший, неklasичний для українського історика погляд на досліджувану проблему. Внесеною в роботу новизною на думку автора можна вважати розробку проблеми орієнтуючись на чеські, словацькі, польські та українські джерела. Не дивлячись на це, автор роботи не заперечує, що розглядав і інший, суто протилежний західному – російський погляд, про що повідомляє у вступі роботи заздалегідь. Посилання на російські джерела існують в даній праці не більше, як факт підтвердження вищезгаданої автором фальсифікації історії з боки Москви.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає у можливості використання її в науково-навчальних цілях, насамперед, студентами та аспірантами гуманітарних факультетів. Результати дослідження можуть бути використані як рекомендований матеріал для фахівців у галузі історії.

Апробація результатів роботи. Основні результати дослідження доповідалися на Дев'ятій всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих учених: «Міжнародні відносини і туризм – сучасність та ретроспектива».

Публікації:

Первина Д. С. Підкарпатська Русь в контексті інтеграційних перспектив: тези. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. С. 64-66.

Структура роботи відбиває поставленні цілі та завдання дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, трьох основних розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (94 найменування). Загальний обсяг роботи – 97 сторінок, з яких основний текст займає 88 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, географічні та хронологічні межі, розкрито наукову новизну та практичне значення дослідження, апробацію основних одержаних результатів.

У першому розділі **«Історіографія, джерельна база, методологія»** розкрито стан та наукову розробку теми, методи, якими оперував автор при дослідженні. Розділ включає в себе три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Історіографія проблеми»* визначено наукову репрезентацію досліджуваної теми. Основні дослідження Закарпаття проведено в ХХ столітті місцевими та українськими вченими з Галичини і Наддніпрянщини, росіянами, угорцями, чехами й ін. Ряд історичних праць з'явилося з-під пера А. Годинки, О. Бонкала, В. Гаджеги, Є. Перфецького, О. Петрова, О. Мицюка, М. Лелекача, з історії письменства і культурного життя – І. Франка, Я. Стрипського, Є. Сабова, Ю. Яворського, В. Бірчака, Є. Недзельського й ін. Величезний вклад в дослідження проблеми Підкарпатської Русі зробили й історики-діаспорники українського походження. До них автор відносить Д. Зденка, В. Косика, П. Магочія, В. Мар'їнд, П. Стерча, У. Фляйшхауера, та вітчизняних дослідників, серед яких фігурували імена авторитетних істориків М. Вегеша, Ю. Бисага, О. Богів, М. Болдижара, С. Віднянського, І. Гопоненка, М. Гетьманчука, І. Гранчака, В. Задорожніго, І. Попа, А. Пушкаша, Ю. Сливка, М. Швагуляка та ін. Серед чесько-словацьких істориків та публіцистів ми можемо виділити братів Драхне, К. Кадлеце, А. Гору і Й. Пешку. Віддаючи належне їх науковому доробку, варто все ж зазначити, що питання і місце Підкарпатської Русі потребує подальшого, комплексного дослідження.

У *підрозділі 1.2 «Джерельна база»* розглянуто збірки документів щодо

досліджуваної теми, спогади, мемуари, художні твори видатних культурних діячів, політиків, дипломатів тощо, які були не тільки свідками, а й учасниками історичних подій Підкарпатської Русі. У дослідженні було використано спогади міністра закордонних справ Республіки Польща Юзефа Бека, також документи польської та німецької дипломатії, спогади французького посла у Варшаві Л. Ноеля тощо. Вперше про невідомий чехословакам регіон почали писати саме письменники. Так, після приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини, на літературне поприще підіймаються такі видатні особистості, як Іван Олбрахт, автор трьох книжок про Закарпаття – «Країна без імені», «Гори та століття» і «Микола Шугай», Станіслав Кістка Неуманн з твором «Чехословацький шлях» та Ярослав Дурух, який написав «Душу Підкарпатської Русі». Цих письменників надихнула краса регіону, про який вони нічого не знали і в якому побували лише тоді, коли Закарпаття стало частиною Чехословацької республіки. Також варто зазначити, що творам чеських літературних діячів не можна надавати фактографічного характеру, так як вони носять здебільшого розповідний (художній) характер. Але тим не менш, ці та інші названі нами письменники першими сформували загальний образ Закарпаття для масового європейського читача. Акцент перших творів ставився, безсумнівно, на опис та відношення тамтешнього люду – так званих русинів до Чехословаччини, описувався стан культури регіону, історія, звички а також багатства природи.

У підрозділі 1.3 «Теоретико-методологічні основи дослідження» показано, що у процесі дослідження автор намагався показати історію та перспективу розвитку Підкарпатської Русі не ізольовано, а в контексті економічного, соціально-політичного і культурного розвитку регіону. Тому було використано відповідні підходи, принципи та методи наукового пізнання, які сукупно дозволили опанувати наявну літературу з проблеми, вивчити джерела, систематизувати й узагальнити отриману інформацію, найбільш адекватно відобразити процеси історичної сутності, що дало можливість

уникнути при дослідженні суб'єктивних оцінок, залишитися на об'єктивно-науковій точці зору та забезпечує наукову достовірність результатів дослідження.

У другому розділі «Історія Підкарпатської Русі» висвітлюється історична роль Закарпаття у складі та планах держав Європи.

У підрозділі 2.1 «Закарпаття до возз'єднання з Чехословаччиною» розглянуто розвиток закарпатського краю до 1919 р. Протягом багатьох століть постраждалі закарпатці належали до інших країн: Угорщини, васалу Туреччини Семигородщині, Австрії, а з 1867 до осені 1918 р. – Австро-Угорщини.

У підрозділі 2.2 «Місце Підкарпатської Русі у внутрішній політиці Чехословаччини» досліджено вплив Закарпаття на внутрішнє становище у Чехословаччині. Підкарпатська Русь мала велике значення для Чехословацької республіки, тому нова влада сприяла розвитку освіти, науки та культури. Однак, залишалися й проблеми ще від австро-угорської влади (економічне становище, освіта, наука). Також перші кроки нової влади були спрямовані на забезпечення лояльності населення. Важливу роль у цьому процесі зіграло прийняття в 1920 р. Конституції Чехословацької Республіки, яка стала основою національної політики та важливим чинником розбудови демократичної держави. Однак, Конституція надавала широкі преференції русинам, в порівнянні з іншими національними спільнотами, що стало своєрідною «скринькою Пандори» у внутрішньому житті країни. Перша хвиля протиріч була в основі релігійних зіткнень православних та греко-католиків, друга – на мовному ґрунті.

У підрозділі 2.3 «Фактор Закарпаття в міжнародних відносинах ХХ ст.» досліджено роль Закарпаття для реалізації своїх планів певних європейських країн. Намагаючись відвести від себе загрозу агресії, уряди Англії та Франції пішли на Мюнхенську змову (29-30 вересня 1938 р.), що поклала початок руйнації Чехословацької держави. Чехословацька проблема в цей період стала центральною в європейській політиці, а питання подальшої долі Закарпатської

України – однією з головних складових цієї проблеми. Крім Німеччини, свою зацікавленість у подальшій долі Закарпатської України енергійно демонстрували Угорщина та Польща. Особливо активною була Угорщина, яка домоглася відокремлення чехословацької території, заселеної угорцями, і надання словакам і західним українцям права на самовизначення. Таке «підкупання» хортистів мало на меті ні що інше, як приєднання до Угорщини усієї Чехословаччини та Закарпаття. Маючи власні інтереси у цьому регіоні, а також боячись посилення держав, так би мовити, своєї вагової категорії, проти польських та угорських планів щодо Закарпаття виступили Румунія та Югославія.

У третьому розділі **«Перспективи розвитку регіону»** висвітлюється загальна перспектива розвитку території Підкарпатської Русі.

У підрозділі 3.1 *«Загальний розгляд та оцінка краю»* обґрунтовано загальні перспективи розвитку Закарпатського краю з погляду історичної ретроспективи.

У підрозділі 3.2 *«Русинський народ, як окрема етнічна група»* окремо досліджено питання визначення русинів, поширення етноніму «карпаторусини» та визначення етноніму «українці» в Закарпатському краї. Відомо, що у Підкарпатській Русі існувала проблема самоідентифікації. Серед широкого загалу, і навіть серед частини науковців, досить поширений стереотип, що русинами завжди були лише західні українці. Сучасні ж діячі так званого політичного русинства на Закарпатті навіть оголошують існування там окремого русинського народу, відмінного від українців, на тій підставі, що закарпатці найдовше зберігали цю самоназву. Але річ у тому, що раніше всі українці звалися «русинами», а етнонім цей походить саме з Середнього Подніпров'я. Августин Волошин, піднімаючи питання, яке було актуальним для Підкарпатської Русі «Русини чи українці?» роз'яснює, чому хто такі русини та чому на Закарпатті народ повинен називати себе «українцями». Звичайно,

питання несе у собі політичний характер. Етнонім «русини» – перша самоназва українського народу, який пізніше, з певних причин, змінив самоназву, і до того ж не так уже й давно. На Закарпатті етнонім «українці» поширюється найпізніше – фактично аж після його приєднання до України в 1944 році. Український народ у процесі своєї непростой етнічної історії, під впливом певних обставин, змінив самоназву, і до того ж не так уже й давно. Взагалі ж випадки зміни народом самоназви у той час, коли сам народ продовжує існувати, трапляються досить рідко.

У підрозділі 3.3 «Економічні перспективи Закарпаття в історичній інтерпретації» досліджено історичні детермінанти, що сформували інституційну основу для сучасного соціально-економічного розвитку Закарпаття і визначають його особливості для кращого розуміння перебігу економічної історії Закарпаття. Важливо розвіяти певні помилкові уявлення та стереотипи щодо економічного розвитку Закарпаття, що широко побутують у свідомості його мешканців та нерідко озвучуються представниками влади, політичних сил, бізнесу, наукової чи культурної еліти краю. Говорячи про перспективи економічного розвитку, зазвичай, не беруться до уваги залежність від пройденого шляху, вплив довготермінових тенденцій і структурних обмежень на подальший розвиток. Однак, саме минуле, як фундамент, може бути міцною опорою майбутнього розвитку.

У Сполучених Штатах в цей час налічувалося близько півмільйона закарпатських українців. На своїх зборах вони доводили, що було б зручно приєднати Закарпаття до слов'яно-русинської держави: новоствореної Чехословацької Республіки, над руїнами Австро-Угорщини. Ця ідея була схвалена Всесвітньою конференцією в Парижі 10 вересня 1919 р. у палаці Сен-Жермен. Таким чином, Закарпатська область увійшла до складу Чехословацької республіки як автономія та отримала назву «Підкарпатська Русь».

У **висновках** обґрунтовано теоретичні узагальнення й нові підходи до

вирішення наукових проблем, які стосуються питань історичного розвитку та перспектив Закарпатського регіону. Основні результати дослідження зводяться до таких положень:

По-перше, щоб з'ясувати в рамках своєї праці роль, місце, значення, характер та статус Підкарпатської Русі, автор дослідив досить об'ємну джерельну базу, яка загалом складалась з наукових статей, монографій, енциклопедій, посібників, підручників, публіцистичних статей, оглядів, мемуарів листів, тощо. Під час написання дипломної роботи, автором була досліджена низка робіт, яка відбивала не лише ставлення чехословаків до русинів, а і загалом до новоутвореної на той час Русі. Деякі з цих праць визначили та розкрили суспільно-політичне життя на Закарпатті та статус регіону в цілому. Але оскільки Підкарпатська Русь в історіографії має неоднозначну оцінку, пов'язану здебільшого з різним трактуванням ролі регіону протилежними, або навіть вороже налаштованими один до одного сторонами, то варто було б пояснити у висновках дослідження, що саме порівняння чехословацьких, польських, радянських, угорських і англійських джерел і встановлення між ними компромісу призводить до об'єктивного оцінювання проблеми Закарпаття. Серед джерельної бази було розглянуто збірки документів щодо досліджуваної теми, спогади, мемуари, художні твори видатних культурних діячів, політиків, дипломатів тощо, які були не тільки свідками, а й учасниками історичних подій Підкарпатської Русі. У дослідженні було використано спогади міністра закордонних справ Республіки Польща Юзефа Бека, також документи польської та німецької дипломатії, спогади французького посла у Варшаві Л. Ноеля тощо. Вперше про невідомий чехословакам регіон почали писати саме письменники. Так, після приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини, на літературне поприще підіймаються такі видатні особистості, як Іван Олбрахт, автор трьох книжок про Закарпаття – «Країна без імені», «Гори та століття» і «Микола Шугай», Станіслав Кістка

Неуманн з твором «Чехословацький шлях» та Ярослав Дурух, який написав «Душу Підкарпатської Русі». Цих письменників надихнула краса регіону, про який вони нічого не знали і в якому побували лише тоді, коли Закарпаття стало частиною Чехословацької республіки. Також варто зазначити, що творам чеських літературних діячів не можна надавати фактографічного характеру, так як вони носять здебільшого розповідний (художній) характер. Але тим не менш, ці та інші названі нами письменники першими сформували загальний образ Закарпаття для масового європейського читача. Акцент перших творів ставився, безсумнівно, на опис та відношення тамтешнього люду – так званих русинів до Чехословаччини, описувався стан культури регіону, історія, звички а також багатства природи. У процесі дослідження автор намагався показати історію та перспективу розвитку Підкарпатської Русі не ізольовано, а в контексті економічного, соціально-політичного і культурного розвитку регіону. Тому було використано відповідні підходи, принципи та методи наукового пізнання, які сукупно дозволили опанувати наявну літературу з проблеми, вивчити джерела, систематизувати й узагальнити отриману інформацію, найбільш адекватно відобразити процеси історичної сутності, що дало можливість уникнути при дослідженні суб'єктивних оцінок, залишитися на об'єктивно-науковій точці зору та забезпечує наукову достовірність результатів дослідження. Використання сукупності загальнонаукових, спеціально-історичних і міждисциплінарних методів пізнання створило належні умови для досягнення поставленої мети.

По-друге, дослідивши рівень розвитку Закарпаття до возз'єднання із Чехословацькою республікою та визначивши вплив Підкарпатської Русі розвиток чехословацької держави можемо зробити наступні висновки. Протягом багатьох століть постраждали закарпатці належали до інших країн: Угорщини, васалу Туреччини Семигородщині, Австрії, а з 1867 до осені 1918 р. – Австро-Угорщини. Багатонаціональна Австро-Угорщина у Першій світовій

війні (1914-1918) була союзником Німеччини. Після закінчення Першої світової війни Австро-Угорщина була розформована: Австрія та Угорщина стали окремими державами, сформувалася нова слов'янська держава – Чехословацька республіка, а Польща, Румунія та Югославія перейшли до кордонів колишньої Австро-Угорської імперії. Виникло питання, якою буде доля Закарпаття? Угорщина була зацікавлена у збереженні у своїх територіальних межах Закарпаття через ліси та сіль. Румунія також була зацікавлена у приєднанні Закарпаття. Однак, 21 січня 1919 р. на з'їзді-віче у м. Хуста було висловлено волю народу: приєднатися до України. Але в цей бурхливий час не вдалося її реалізувати. Галичани воювали з поляками, наддніпрянці – з російськими більшовиками. Дослідивши вплив Закарпаття на внутрішнє становище у Чехословаччині, впливає, що Підкарпатська Русь мала велике значення для Чехословацької республіки. Нова влада сприяла розвитку освіти, науки та культури. Однак, залишалися й проблеми ще від австро-угорської влади (економічне становище, освіта, наука). Також перші кроки нової влади були спрямовані на забезпечення лояльності населення. Важливу роль у цьому процесі зіграло прийняття в 1920 р. Конституції Чехословацької Республіки, яка стала основою національної політики та важливим чинником розбудови демократичної держави. Однак, Конституція надавала широкі преференції русинам, в порівнянні з іншими національними спільнотами, що стало своєрідною «скринькою Пандори» у внутрішньому житті країни. Перша хвиля протиріч була в основі релігійних зіткнень православних та греко-католиків, друга – на мовному ґрунті. Проаналізувавши роль Закарпаття для реалізації своїх планів певних європейських країн впливає, що намагаючись відвести від себе загрозу агресії, уряди Англії та Франції пішли на Мюнхенську змову (29-30 вересня 1938 р.), яка поклала початок руйнації Чехословацької держави. Чехословацька проблема в цей період стала центральною в європейській політиці, а питання подальшої долі Закарпатської України – однією з головних

складових цієї проблеми. Крім Німеччини, свою зацікавленість у подальшій долі Закарпатської України енергійно демонстрували Угорщина та Польща. Особливо активною була Угорщина, яка домоглася відокремлення чехословацької території, заселеної угорцями, і надання словакам і західним українцям права на самовизначення. Таке «підкупання» хортистів мало на меті ні що інше, як приєднання до Угорщини усієї Чехословаччини та Закарпаття. Маючи власні інтереси у цьому регіоні, а також боячись посилення держав, так би мовити, своєї вагової категорії, проти польських та угорських планів щодо Закарпаття виступили Румунія та Югославія. Намагаючись хоч якось врятувати єдність республіки після приголомшуючого мюнхенського удару, чехословацький уряд при демонстративно вичікувальній позиції німецької дипломатії пішов на поступки в питанні словацької та української автономії. Увечері 10 жовтня радіо «Прага» повідомило, що Чехословаччина стала федерацією трьох народів: чехів, словаків та українців. Наступного дня уряд Праги офіційно надав автономію і визнав автономний уряд Карпатської України (яка назавжди позбулася назви «Підкарпатська Рутенія»). З проголошенням автономії Карпатської України Гітлер майстерно використовує українське питання як засіб тиску і шантажу у відносинах не тільки з противниками, а й із потенціальними союзниками.

По-третє, Підкарпатська Русь, як державне утворення є важливою спадщиною для сучасної України та відіграла одну із найголовніших ролей у подальшому процесі будівництва української державності у ХХ столітті. Адже становлення сучасної української політичної нації не змогло б відбутися без попередньо закладеного фундаменту. В той же самий час, Підкарпатська Русь виступає як історична примара для порушення цілісності України. Звичайно, «русинське питання» матиме політичну основу, допоки існує проблема етніко-культурного визначення русинів Урядом України. Зважаючи на історичні політико-економічні зв'язки Закарпаття та спадок Підкарпатської Русі, регіон

має перспективу економічного піднесення. Це і експорт сировинної бази, і залучення іноземних інвестицій. Та все ж, на нашу думку, одним із важливих чинників у економічному розвитку краю може стати й мультиетнічний склад населення.

По-четверте, що «русини» – то є давня назва усіх українців, тому виокремлювати їх як окрему націю, ще й в межах самої України, немає наукових підстав. Русини – це не росіяни, і таке ототожнення не можливе, так само, як Русь і Росія, адже це різні історичні періоди і різні державні утворення. Політичне русинство разом із творення окремої сучасної русинської мови, русинського шкільництва під проводом російськомовних політиків і лідерів і за підтримки церкви Московського патріархату – це однозначно спроби відновлення впливу Росії, розколу української громади. Прояви політичного русинства у всіх країнах, де вони присутні створюють загрозу для суверенітету та територіальної цілісності, оскільки сіють довкола себе конфлікти та непевність. В наш час Закарпаття продовжує відігравати важливу роль у міжнародних відносинах України з Угорщиною, Словаччиною та Чехією. Три останні сприймають регіон, як частину своєї культури та історії. З цього випливає багато соціально-політичних аспектів та наслідків для України, що мають як позитивне, так і негативне забарвлення. Позитивними наслідками автор може назвати пом'якшення відношення до українців в Чехії та Словаччині, сприяння їм на різних рівнях в питаннях еміграції та працевлаштування. Чехи та словаки сприймають український елемент, як одну слов'янську групу, але негативні риси здебільшого проявляються у сприйманні українців із-за місця і ролі Підкарпатської Русі, як чогось меншовартісного та підлеглого, некваліфікованого та недосвідченого, культурно-стиснутого різними обставинами спільної історії.

АНОТАЦІЯ

Первина Д. С. Підкарпатська Русь: історія та перспективи регіону. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

Дослідження проблеми Підкарпатської Русі дозволяє усвідомити глибинний характер етнічних, політичних і економічних проблем регіону, а також простежити їх прямий вплив на теперішній стан Закарпаття. Саме тому досить актуальним для нашого часу є детальне вивчення проблематики і перспектив регіону.

Об'єктом дослідження є Підкарпатська Русь. Предметом дослідження виступає історія регіону в складі різних держав та перспективи його сучасного розвитку.

В процесі дослідження з'ясувалося, що Підкарпатська Русь в міжвоєнний період хоч і зазнала значного економічного перевтілення, але разом з тим і зіткнулася з гнітючим та неоднозначним ставленням до своїх проблем чехословацької політичної еліти. Також варто зазначити, що становлення і розвиток нової держави на теренах сучасного Закарпаття випав на досить складні історико-політичні умови існування, які в подальшому негативно вплинули на долі цього регіону, остаточно знищивши надію його мешканців на вибудовування власної державності.

Ключові слова: Підкарпатська Русь, автономія, Чехословаччина, анексія, Угорщина, Масарик, Жаткович.

SUMMARY

Pervyna D. S. Subcarpathian Rus: History and Prospects of the Region. – Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

The study of the Subcarpathian Rus problem allows us to understand the in-depth nature of the ethnic, political and economic problems of the region, as well as to trace their direct impact on the present state of Transcarpathia. That is why it is very relevant for our time to have a detailed study of the problems and prospects of the region.

The object of research is Subcarpathian Rus. The subject of the study is the history of the region, consisting of different states and the prospects of its modern development.

In the process of the study, it became clear that Subcarpathian Rus in the interwar period has undergone considerable economic transformation, but at the same time faced with disappointing and ambiguous attitude towards with their problems Czechoslovak political elite. It should also be noted that the emergence and development of a new state in the territory of modern Zakarpattia have fallen on difficult historical-political living conditions, which in the future have a negative impact on the region's destiny, and finally shatter up hope its inhabitants on building own statehood.

Key words: Subcarpathian Rus, autonomy, Czechoslovakia, annexation, Hungary, Masaryk, Zhatkovich.